

Miro Gavran

LUTKA

(komedija)

Copyright: Miro Gavran, www.mirogavran.com, E-mail: info@mirogavran.com

Ova komedija je u prvih šest godina igranja imala čak petnaest premijera:

1. STORE FRONT PRODUCTIONS, New York, U.S.A., 2012.
 2. Teatar GAVRAN, Zagreb, Hrvatska, 2012.
 3. Inner Circle Theatre, Los Angeles, U.S.A., 2013.
 4. The Daily Theatre, Los Angeles, U.S.A., 2014.
 5. Divadlo Jana Palarika, Trnava, Slovačka, 2014.
 6. Dvorni Divaldo, Hlohovec, Češka, 2014.
 7. Theatre PRITHVI, Mumbai, Indija, 2015.
 8. Gradsko kazalište Trenčín, Trenčín, Slovačka, 2015.
 9. Teatar NOVI ZATO, Ptuj, Slovenija, 2015.
 10. Little Fish Theatre, San Pedro / Los Angeles, U.S.A., 2015.
 11. Teatar TESPIS & BADTEATRED, Kopenhagen, Danska, 2016.
 12. S'ensemble teatar, Augsburg, Njemačka, 2017.
 13. Darlinghurst Theatre Company & Croatian House, Sydney, Australia, 2018.
 14. Kazalište Buscon, Havana, Kuba, 2018.
 15. Stichting Buda Staging Performance, Breda, Nizozemska, 2018.
 16. Kazalište "Bekim Fehmiu", Prizren, Kosovo, 2018.
- U PRIPREMI:
17. Teatar VIHOR, Beograd, Srbija, 2018.
 18. Kazališta Karinthy & Budimpeštansko operetno kazalište, Budimpešta, Mađarska, 2018.

Lica:

MARKO, izgleda kao da mu je četrdeset

STELA, izgleda kao da joj je trideset

1. scena

(Postupno se pali svjetlo. Pred nama je skromno namještena prostorija koja je spoj dnevnog boravka i kuhinje. Na podu vidimo veliku kutiju veličine mrtvačkog kovčega. Kutija je tek raspakirana, oko nje su dijelovi zgužvanog papira. Vidimo Marka kako papire pokušava staviti na hrpu. Marko se nagne nad kutiju i u njoj pronade posve malu kutijicu iz koje izvuče daljinski upravljač.)

MARKO: A, tu si!

(Marko uzme daljinski i usmjeri ga prema velikoj kutiji i pritišće ga kao da očekuje nekakvu reakciju, ali se ništa ne događa. Marko odloži daljinski i uzme telefon, te utipka broj.)

MARKO: Halo... dobar dan, ovdje dobitnik broj sedam... Da, stigla je pošiljka prije pola sata, vaši ljudi su je pažljivo unijeli u stan... To je u redu, ali — pokušavam je aktivirati daljinskim upravljačem, a daljinski ne funkcionira... Baterije!? A da — zaboravio sam ih staviti, malo sam

uzbuđen, oprostite... Da, da, svakako ću javiti svoje dojmove... Proučio sam upute, nadam se da mi je sve jasno. Do viđenja!

(Marko odloži telefon, te u onoj maloj kutijici pronade dvije baterije i ubaci ih u daljinski, potom se odmakne od velike kutije koja je na podu i usmjeri daljinski prema njoj. Pritisne tipku na daljinskome i u tom trenutku se iz kutije pojavi ženska figura, te zauzme polusjedeći pložaj. Marko gotovo uplašeno ustukne jedan korak, potom pritisne drugu tipku i ženska figura se uspravi.)

STELA: Dobar dan!

MARKO: Dobar dan!

(Šutnja.)

STELA: Ti si moj udomitelj?

MARKO: Da — ja sam. Jesam.

STELA: Programirana sam da ti pružim ruku i da se upoznam s tobom, ali tek nakon što odrediš moje ime.

MARKO: Nakon što odredim tvoje ime?!

STELA: Točno — tu ga trebaš unijeti.

MARKO: Znam, znam.

STELA: Nadam se da si se odlučio za neko ime. Ime koje ćeš sa zadovoljstvom izgovarati.

MARKO: Jesam... evo — unijet ću ga.

(Marko na tastaturi daljinskog utipka ime.)

MARKO: Unio sam ga.

(Stela mu pruži ruku.)

STELA: Drago mi je, ja sam Stela.

MARKO: Drago mi je, ja sam Marko... Dobrodošla, Stela, ovdje — u moj stan.

STELA: Drago mi je da si ti moj udomitelj.

MARKO: Zašto kažeš „udomitelj“, nije li glupo mene zvati udomiteljem? Taj izraz se koristi za prihvaćanje djece, a ne za zrele osobe, a ti si... kako da kažem... „dovršena osoba“. Nisi dijete.

STELA: U ugovoru si potpisao članak o udomljenju. Članak jedanaest govori o tome da ćeš se brinuti za mene kao da sam član tvoje obitelji i da ćeš me prvih šest mjeseci tretirati kao...

MARKO: Znam, znam! Svejedno — glupo mi je to nazivati udomljenjem.

STELA: Meni nije. Tako sam programirana da osjećam da je to najbolje.

MARKO: Najbolje za koga?

STELA: Za tebe, za mene. Mi smo partneri, a dobro je samo ono što je dobro za oba partnera.

MARKO: Tko te je to naučio?

STELA: Ne znam, tako sam programirana.

MARKO: A ja sam mislio da si programirana tako da mene učiniš sretnim.

STELA: I za to sam programirana. Ne trebaš se oko toga brinuti. Moj muškarac će biti sretan i zadovoljan.

MARKO: Ti me zoveš „moj muškarac“!?

STELA: Da. Zar nisi moj muškarac?

MARKO: Jesam, ali... zašto si uvjeren da ću ja biti sretan s tobom?

STELA: Zato jer sam programirana da učinim sve što je potrebno da budeš sretan.

(Priđe do Stele i miriše je poput psa koji njuška sumnjiv predmet.)

STELA: Što to radiš?

MARKO: Mirišem te. Želim vidjeti da li mirišeš na gumu, na plastiku.

STELA: Molim te, ne vrijeđaj me — ja nisam primitivna lutka na napuhavanje, ja sam najmodernija lutka konstruirana od obnovljivih organskih tvari. Ekološki poželjna. Moja koža je po svome sastavu jednaka ljudskoj koži. Ja mirišem na mladu tridesetogodišnju ženu koja je prije desetak minuta izašla ispod tuša, obrisala se i upotrijebila dezodorans. Napominjem da je riječ o djevojci koja će svakoga dana biti kao da je u četrnaestom danu od menstruacije, dakle pozicionirana sam na strasno seksualno sjedinjenje s muškarcem.

MARKO: Odlično — to ću svakako isprobati još večeras. Otkako me prije tri mjeseca ostavila djevojka, ne znam što je to seks.

STELA: Kada je seks u pitanju, osjećat ćeš samo radost sa mnom.

MARKO: Drago mi je da si tako samouvjeren. Iako nikad nisam volio samouvjerene osobe.

STELA: Zašto? Sa samouvjerenima je mnogo lakše nego s onim drugima.

MARKO: Ja nikada nisam bio samouvjeren — možda su mi zbog toga samouvjereni likovi išli na živce.

STELA: Ne razumijem te.

MARKO: I ne moraš. Samo me slušaj i to će biti dovoljno. Pomozi mi da odnesem ovo smeće iz dnevnog boravka.

STELA: Nisam programirana za teški fizički rad.

MARKO: Ajde ne kompliciraj — nisam se ni ja za to školovao, pa svejedno ponekad moram ponešto odraditi. — Uhvati tu kutiju s jedne strane, ja ću s druge, pa da je iznesemo.

STELA: Ponavljam — ljubljenje, falacio muškog spolnog organa, kuhanje, usisavanje prašine, pranje, smješkanje, čavrljanje — to je djelokrug moga djelovanja. Iznošenje krupnog otpada nije moj posao.

MARKO: Ma kakav krupni otpad — ovo je lagana kutija. Treba mi tvoja pomoć samo zato što je velika.

STELA: To se mojoj konstruktorici neće svidjeti.

MARKO: Što to?

STELA: To što me prisiljavaš da radim ono za što nisam programirana.

MARKO: Ti si programirana da slušaš svoga muškarca i da mu služiš, a ja ti zapovjedam da mi pomogneš iznijeti ovu kutiju. Dakle?

STELA: U redu — to je tvoja zapovijed — ja ću te poslušati, ali zadržavam pravo da se ljutim i neželjenu situaciju spremam u memoriju.

MARKO: Ma spremaj je gdje god hoćeš, samo mi pomози. Idemo!

(Marko uzme kutiju s jedne strane, Stela s druge i iznesu je u drugu sobu. Potom se vrate pa Marko na brzinu sakupi papire i konopac kojim je paket bio umotan, pa sve to odnese u drugu sobu. Trenutak potom se vrati u dnevni boravak.)

MARKO: Znaš li što znači tvoje ime?

STELA: Stela na latinskom znači zvijezda.

MARKO: Bravo — dobro su te napunili znanjem.

STELA: Programirana sam da u obrazovnom pogledu budem slična tebi. Muškarci ne vole kada su žene puno pametnije od njih, a ne cijene ni one koje su puno gluplje od njih.

MARKO: Tko ti je to rekao?

STELA: Barbara, moja konstruktorica i najveća znanstvenica današnjice. U mene je prenijela svoju skalu vrijednosti kada je u pitanju procjena muškaraca.

MARKO: Znači ti o muškarcima misliš poput „velike izumiteljice“ Barbare?

STELA: Tako je — ja sam njezino dijete.

MARKO: A što ako ona ima krive prosudbe o muškarcima?

STELA: Nemoguće — ona je nepogrešiva. Uvijek je u pravu.

MARKO: Onda nije lako njezinom mužu s njom.

STELA: Ona nema muža — ostavila ga je.

MARKO: I takva je žena tebe naučila sve o muškarcima.

STELA: Ne govori protiv Barbare — programirana sam da to ne želim slušati.

MARKO: Mislio sam da će mi s tobom biti puno jednostavnije.

STELA: Misliti i znati nije isto.

MARKO: Točno.

(Šutnja.)

MARKO: Da li sam ti ja prvi?

STELA: Ne razumijem pitanje?!

MARKO: Da li sam ja prvi muškarac s kojim ćeš voditi ljubav?

(Šutnja.)

MARKO: Odgovori!

STELA: Teoretski gledano... ti si prvi, ako ne računamo pokusni rok.

MARKO: Kakav pokusni rok?

STELA: Laboratorijski pokusni rok — svojevrsnu „tehničku inicijaciju“.

MARKO: Što želiš reći?! — Nije vrag da su te...

STELA: Prije nego sam dobila certifikat da sam kompletna žena, u laboratoriju je obavljen pokus sa mnom. Pokus koji se odnosio na seksualnu motoriku.

MARKO: Tko je bio taj?

STELA: Što želiš znati?

MARKO: Ime! Tko je bio taj klipan?

STELA: Ne pamtim imena — nismo se službeno upoznali. Samo smo detaljno vježbali.

MARKO: Što ste vježbali?

STELA: Seksualne vještine.

MARKO: Ni ime mu nisi upamtila?

STELA: Bilo ih je nekoliko.

MARKO: K vragu! Fuj! Fuj!

STELA: Ne trebaš se ljutiti —nakon pokusa su me dobro oprali i sterilizirali. Na meni nije ostala niti jedna njihova bakterija.

MARKO: Svejedno — gadiš mi se — i ti i oni. Dobijem lutku, a ni lutka nije nevina.

STELA: Nevinost je u našoj civilizaciji precijenjena, gotovo anahrona.

MARKO: Sigurno te to naučila tvoja stvoriteljica Barbara.

STELA: Ja emotivno ne pripadam nikome drugome nego samo tebi. Dakle — bit ću tvoja i samo tvoja.

MARKO: Hajde lijepo.

(Šutnja.)

MARKO: Slušaj... to u laboratoriju... to, dok si vježbala... da li je to bilo s jednim po jednim ili s nekoliko njih istodobno?

STELA: To je trajalo tjedan dana s jednim po jednim.

MARKO: Koliko ih se izredalo?

STELA: Pet muškaraca i Barbara.

MARKO: I Barbara!?!

STELA: Ona je samo provjeravala moju vještinu ljubljenja. Ništa više od toga.

MARKO: Tjedan dana su vježbali jedan po jedan s lutkom koja se nije mogla braniti.

STELA: Zadnjeg dana — prije nego su me položili u kutiju, organizirali su tulum u laboratoriju, svi su malo popili i tada se dogodilo to da nisu više vježbali jedan po jedan.

MARKO: Nego?!

STELA: Htjeli su svi odjednom.

MARKO: I ti si im to dopustila?

STELA: Nisu ni tražili moje dopuštenje.

MARKO: Perverznjaci! Znači i grupnjak si isprobala. Pa meni su poslali stopostotnu kurvu!

STELA: Smiri se. Ponavljam — nakon svega su me oprali i sterilizirali, tako da možemo reći da sam kao nova. Kao da ništa nije bilo.

MARKO: Ti si gora od običnih žena.

STELA: Nadala sam se da ti to neće smetati.

MARKO: E, krivo si se nadala. Ja nisam lutka kao ti. Ja sam čovjek od krvi i mesa i nije mi nevažno s kime se moja partnerica seksala prije mene.

STELA: Zašto je to tako važno?

MARKO: Važno je.

STELA: Ali zašto? Objasni mi.

MARKO: Ne bi shvatila.

(Šutnja.)

STELA: A s koliko žena si ti vježbao?

MARKO: Što?!?

STELA: S koliko si ti vježbao seksualnu aktivnost?

MARKO: A, bilo ih je... nekoliko... u mome životu.

STELA: Zar ne znaš točan broj?

MARKO: Nisam znao da i ti možeš biti radoznala.

STELA: Programirana sam tako da se zanimam za one stvari u moga partnera za koje se on zanima u mene. Zato bih voljela znati broj žena s kojima si bio u seksualnoj vezi.

(Šutnja.)

MARKO: Stvarno si dosadna.

STELA: Reci mi.

MARKO: U proteklih trideset i devet godina imao sam onoliko partnerica koliko si ti imala partnera u prvom tjednu svoga života... tamo u laboratoriju.

STELA: Znači da smo isti.

MARKO: Izgleda... samo ja nikada nisam iskusio grupnjak.

STELA: Nije to ništa posebno.

2. scena

(Čuju se uzdasi. Muškarac i žena vode ljubav. Mrak je. Njihovo dahtanje se sve više ubrzava. U jednome trenutku oboje svrše, prilično teatralno i glasno. Disanje im se postupno smiruje. Nastupi tišina. Svjetla se pale. Iz spavaće sobe dolazi Marko u kućnom haljetku. Prilazi do hladnjaka otvara ga, uzima limenku s pivom i otvara je. Pivo natoči u čašu i pije ga. Trenutak potom, ogrnuta kućnim haljetkom iz spavaće sobe dolazi Stela.)

STELA: Zašto si otišao iz kreveta?

MARKO: Ožednio sam... Muškarci ožedne nakon seksa — to je nešto uobičajeno... Bilo mi je lijepo s tobom, stvarno si pravi komad... Po tvojim uzdisajima bih rekao da je i tebi bilo lijepo samnom?

STELA: Zašto to misliš?

MARKO: Pa... svršili smo istodobno, zajedno. S mojom bivšom to baš nije bio čest slučaj.

STELA: Ja sam tako programirana da moji uzdasi prate tvoje.

MARKO: Ali... i tebi je bilo lijepo...?

(Šutnja.)

MARKO: K vragu! — Nemoj mi samo reći da ništa nisi osjetila.

STELA: Tvoj zanos i tvoje uzbuđenje prelaze u jednakoj mjeri na mene. Moji osjećaji su uvijek proporcionalni tvojim osjećajima.

MARKO: Nije ni to loše... Ako je istina što govoriš... Reci, reci da li sam ja najbolji?

STELA: U čemu?

MARKO: U seksu. Ne pričamo o nogometu.

STELA: Najbolji u odnosu na koga?

MARKO: Najbolji u odnosu na one muškarce s kojima si u laboratoriju „vježbala“.

STELA: Ja ne znam lagati, a bojim se da ti se iskren odgovor neće svidjeti.

MARKO: Svejedno — reci.

STELA: Nisi najbolji. Najbolji je bio mladi kemičar iz laboratorija. Njegovo tijelo je bilo nevjerovatno elastično, a prsti su mu bili mekani. Srce mu je imalo najveći broj otkucaja.

MARKO: Zar ti nije neugodno tako ga hvaliti preda mnom samo pet minuta nakon što smo nas dvoje...

STELA: Inzistirao si na iskrenom odgovoru.

MARKO: Točno — tako mi i treba. Dobro — reci mi onda sve do kraja — kakav sam ja na skali tog tvog iskustva. Ako uzmeš u obzir njih šestero s kojima si „vježbala“ i mene. Na koje mjesto bi mene stavila?

STELA: Misliš li da ćeš biti sretan kada ti iskažem svoje mišljenje?

MARKO: Ne mislim, ali želim ga čuti, jer sam radoznao. Radoznalost je karakteristika svih živih bića.

STELA: Želiš reći da ja nisam živo biće?

MARKO: Ti nisi ni živo ni mrtvo biće. Ti si stroj, odnosno lutka... „aktivna“ lutka. Ja bih te tako imenovao. Slažeš li se sa mnom?

STELA: Iskazivanje moga mišljenja nebi izmijenilo tvoje mišljenje.

MARKO: Znam. Dakle — koji sam ja na toj listi, kao muškarac? Drugi, treći ili sedmi?

STELA: Moju stvoriteljicu Barbaru ne mogu mjeriti, jer sam se s njom samo ljubila. To je bila njezina letimična provjera mojih facijalnih sposobnosti, nipošto aktivni odnos. Dakle, kada

uzmem pet muškaraca s kojima sam vježbala i tebe s kojim sam večeras seksualno komunicirala imam šest vrijednosnih kategorija, a ti si na petom mjestu.

MARKO: Na petom?

STELA: Da, na petom.

MARKO: A taj šesti, taj koji se plasirao lošije od mene, tko je on?

STELA: Da li je lijepo da o njemu govorim?

MARKO: Je. — Meni je lijepo slušati o čovjeku koji je lošiji o mene.

STELA: Programirali su me da ni o kome ne govorim ništa ružno.

MARKO: Istina ne može biti ružna. A uz to — programirali su te i da mene slušaš i meni udovoljavaš, a ta je zapovijed važnija od te o lijepom govorenju. Zato reci kakav je taj šestoplasirani.

(Šutnja.)

STELA: On je honorarni suradnik Instituta. Ima osamdeset godina. Njegove funkcije su nakon dvije minute „vježbanja“ zakazale.

MARKO: A — tako.

STELA: Tako.

MARKO: Znači samo od njega sam bolji?

STELA: Vidim da si neveseo. Nisam ti trebala reći.

MARKO: Jesi. Uvijek odgovori na sve što te pitam.

STELA: Da li ćeš inzistirati na tome da te bar malo lažem?

MARKO: Zašto?

STELA: Da budeš sretniji.

MARKO: Nemoj.

(Šutnja.)

MARKO: Marija... moja bivša... kod nje nikada sa sigurnošću nisam znao što misli. Osim kada me počela daviti da je vrijeme da napravimo dijete. Tvrдила je da ćemo s djetetom postati sretniji.

STELA: Žene i muškarci imaju djecu, to je prirodno.

MARKO: A meni nije prirodno da me po povratku s posla dočeka rasplakano dijete i da mi skače po glavi, da mu služim poput roba i da jednoga dana on i ja... Ja sam sa svojim ocem... mi smo se često svađali, on je meni išao na živce, ja njemu... u svemu smo bili različiti. Nisam želio da se to ponovi s mojom djecom... to nerazumijevanje. Ni u čemu me nije podržavao — želio sam upisati pomorsku školu, obići cijeli svijet. Nije mi to dopustio. Danas sam nevažni službenik u osnovnoj školi. Tajnik ravnatelja — čovjek koji preslaguje nevažne papire iz jedne ladice u drugu.

STELA: A ona? Što je ona?

MARKO: Na koga misliš?

STELA: Na tvoju bivšu.

MARKO: Ona je profesorica matematike. Prije osam godina je došla na šest mjeseci u našu školu na zamjenu. Bila je tako zgodna, privlačna i samosvjesna da joj se u tih šest mjeseci nisam usudio ni na trenutak približiti, iako mi se sviđala od samoga početka. Tek zadnjega radnoga dana kada je došla u moj ured pozdraviti se i uzeti radnu knjižicu, pogledala me je u oči i uz osmijeh rekla da joj je žao da se više nećemo viđati. Skupio sam hrabrost i uzvratilo joj da to ne mora biti tako ako te večeri izađe sa mnom u kino. Pristala je. Nakon tjedan dana preselila je u ovaj moj stan. I sve je bilo divno i krasno sve do prije nešto više od dvije godine kada je moja matematičarka izračunala da joj otkucava biološki sat i da želi dijete sa mnom.

STELA: To je tako normalno.

MARKO: Molim te nemoj mi samo ti govoriti o normalnim stvarima.

STELA: Zašto ne?

MARKO: Zato što... Nije važno. Uglavnom, otkako je moja Marija počela s tom pričom o djetetu ili djeci, sve je krenulo nizbrdo. Na koncu, jednoga dana, stojeći baš na tom mjestu gdje si sada ti, ona me izravno zapitala da li sam ikada u tih sedam godina koliko smo bili zajedno pomislio na to da ćemo jednoga dana postati muž i žena i imati dijete, a ja sam najiskrenije odgovorio: „Ne, nikada nisam poželio s tobom imati djecu.“ Ona je na to probljedila, otišla u spavaću sobu, uzela dvije putne torbe, pokupila svoju odjeću i knjige i napustila me bez ijedne riječi objašnjenja.

STELA: Dobro je učinila.

MARKO: Zašto dobro?

STELA: Zato jer je shvatila da s tobom nema budućnosti.

MARKO: Ali je imala sadašnjost. Evo — ti i ja živimo našu sadašnjost, ne razmišljamo o budućnosti i što nam fali?

STELA: To je drugo.

MARKO: Zašto drugo?

STELA: Zato jer sam ja ipak samo lutka.

MARKO: E pa da znaš da mi se to kod tebe najviše sviđa. To što si samo lutka. Iako i ti ponekad izgovoriš stvari koje mi se ne sviđaju i koje ne očekujem.

STELA: Želiš li da šutim?

MARKO: Ne. Nije mi se sviđalo ni kada bi Marija zašutjela. Ženska šutnja znade biti tako gromoglasna da se muškarcima sledi krv u žilama. Shvaćaš?

STELA: Ne shvaćam. Kako šutnja može biti gromoglasna!? To je nemoguće, to je apsurd!?!

MARKO: E, kad su žene u pitanju, ništa nije nemoguće.

STELA: A, tako.

MARKO: Tako.

STELA: Još si ljut na nju?

MARKO: Jesam. Ostavila me tako naglo.

STELA: Nije naglo ako te dvije godine nagovarala na dijete.

MARKO: Znaš što — ti stvarno možeš pilati čovjeka u zdrav mozak.

STELA: Ja samo logički zaključujem.

MARKO: I to može biti zamorno. Zašto si takva?

STELA: Ja moram biti to što jesam.

MARKO: Svi moramo biti to što jesmo. Na žalost.

STELA: A tvoj otac — da li si još uvijek u svađi s njim?

MARKO: Umro je naglo — dan nakon moje mature... bio sam balavac... otišao je prije nego što smo bilo što između sebe uspjeli rasplesti... Bilo je kao da je pobjegao iz moga života.

3. scena

(Marko čita novine, lutka posprema suđe za stolom i stavlja ga u perilicu za suđe.)

MARKO: Možeš li to malo tiše?

STELA: Što to?

MARKO: Pospremati suđe.

STELA: Ja ti kuham, ja ti spremam, a ti nisi zadovoljan!?

MARKO: Zadovoljan sam, samo želim malo mira dok čitam novine.

STELA: Zašto ne pričekaš sa čitanjem novina dok ja ne pospremim suđe.

MARKO: A zašto ti na svako moje pitanje moraš postaviti tri svoja pitanja?

STELA: Zato jer tražim logične odgovore i logična objašnjenja za sve procese koji se odvijaju između nas.

MARKO: „Logične odgovore“ i „logična objašnjenja“!?

STELA: Točno tako.

MARKO: Život nije uvijek logičan, pogotovo nije uvijek logično ono što se zbiva između muškaraca i žena.

STELA: Zašto nije?

MARKO: Zato što nije.

STELA: Ni to nije logično objašnjenje.

MARKO: Znam.

STELA: Daj mi onda takav odgovor koji će biti utemeljen na zbiru logičnih uvjetovanosti.

(Šutnja.)

MARKO: Što je bilo tvoje prvo pitanje? Oko čega se mi to uopće svađamo?

STELA: Mi se ne svađamo, nego sam ja primijetila nelogičnost ili apsurdnost koja proizlazi iz činjenice da nakon što sam ja skuhalo ručak koji si ti po povratku s posla sa zadovoljstvom pojeo i nakon što sam ja počela pospremati posuđe, a ti koji nisi kuhao ručak i koji ne pospremaš

nered, uzeo si novine i još mi počeo prigovarati da dižem buku. Na to sam ja primijetila da je to nelogično, a ti si počeo relativizirati logiku na planu muško-ženskih odnosa.

MARKO: A što si ti očekivala?

STELA: Ja sam programirana da nakon svega što sam uradila očekujem tvoje zadovoljstvo i ugodan razgovor, a ne primjedbe na buku koju ne mogu izbjeći, jer je pribor za jelo metalni i keramički pa proizvodi tebi nemile zvukove.

MARKO: Znači tako si programirana da sada očekuješ da mi pričamo, umjesto da ja čitam novine?

STELA: Tako je.

MARKO: Hajde se onda malo reprogramiraj i nauči da ja nakon klope volim čitati novine, a ne razgovarati s bilo kim, pa ni s tobom.

(Šutnja.)

STELA: Tako si činio i s Marijom?

MARKO: Na što misliš?

STELA: Tako si se ponašao i s njom nakon ručka?

(Duža šutnja. Marko duboko uzdahne.)

MARKO: Slušaj... Godinama sam živio sam prije nego što je Marija uselila u ovaj stan i jednostavno — navikao sam na to da nakon ručka pročitam novine, a da mi pri tome nitko ne priča o stvarima koje me ne zanimaju. Ja sam muškarac i volim čitati o tome što se zbiva kod nas i u svijetu. Nemam novca za putovanja, pa da bar iz novina saznam kako ljudi žive drugdje.

STELA: Znači nisi s njom volio pričati nakon ručka?

MARKO: Nisam — pa što?!

STELA: To onda nije pravi zajednički život.

MARKO: Zašto nebi bio?

STELA: Zato jer si nju isključivao iz vašeg zajedništva.

MARKO: Glupost! Muškarci i žene nisu isti. Mi muškarci znamo da nismo isti, toga smo svjesni i to priznajemo, a žene se ponašaju kao da njihova mjerila stvari mogu vrijediti i za nas. One nas jednostavno ne razumiju, ili nas ne žele razumjeti.

STELA: Ti si radio velike pogreške u odnosu na Mariju, zato te je ona ostavila i zato ti patiš za njom.

MARKO: Otkud ti to da patim?

STELA: Patiš. Vidi se da patiš. Često je spominješ, a to je najbolji znak da je nisi prebolio.

MARKO: To je logično da nakon prekida... to inače uvijek potraje još dugo... nikada to nije u jednome danu gotovo.

STELA: Znam.

MARKO: Otkud znaš?

STELA: U mene je ugrađeno da jednostavno znam.

MARKO: I bez osobnog iskustva?

STELA: I bez osobnog iskustva.

MARKO: Zahvaljujući tvojoj stvoriteljici Barbari.

STELA: Točno. Kada je ona ostavila svoga muža i ona je prošla tu fazu lagane patnje i samoće, da bi nakon toga bila još snažnija i još sretnija.

MARKO: Ne laži! Govoriš bedastoće! Nije bilo tako kako ona tvrdi.

STELA: Molim?! Kako možeš tako govoriti, kako možeš sumnjati u istinitost tvrdnji o Barbari koje su neupitne?

MARKO: Mogu — jer je i tvoja Barbara sklona samoobmanjivanju i lažnom prikazivanju sebe.

STELA: Nemoguće!

MARKO: I te kako je moguće. Utipkao sam njezino ime u tražilicu i pronašao da se prije četiri godine razvela s mužem i napunila sve žute novine svojom emotivnom pričom. Već je tada bila zvijezda u znanstvenom svijetu. Pronašao sam i intervju s njezinim bivšim mužem u kojem je govorio o tome da nije izlazila iz laboratorija dok su bili u braku, da je bila opsjednuta svojim poslom, da joj je slava udarila u glavu, da nije imala vremena za intimni život. Kada bi se vratila doma s posla i kada bi napokon bili zajedno doma, ona je bila ta koja na brzinu pojede ručak, pročita novine bez razgovora s mužem i vrati se u svoj laboratorij, ostavljajući svoga partnera bez komunikacije za kojom je žudio.

STELA: To je laž!

MARKO: To je njegova verzija istine.

STELA: Barbara je u mene ugradila svoj pogled na njihov odnos.

MARKO: Mi sebe nikada ne vidimo u pravom svjetlu. Uvijek nas bolje vide drugi — oni koji nas promatraju sa strane.

STELA: To i ja mislim za tebe.

MARKO: Što to?

STELA: To da sebe ne želiš ili ne umiješ vidjeti onakvim kakav si. Zato mi pričaš priče koje nisu istinite.

(Šutnja.)

MARKO: Sad me još i vrijeđaš... Dobro, hajde reci — kako ti mene vidiš. Mene i moj odnos s mojom bivšom?

STELA: Tu je sve jasno.

MARKO: Ako je jasno — kaži u nekoliko rečenica kako ti s tim Barbarinim iskustvenim osjetilima procjenjuješ mene i moju Mariju.

STELA: Spreman si to čuti, čak i ako ti se ne bude svidjelo?

MARKO: Spreman sam. Počni.

STELA: Bio si s njom sedam godina i mada si uvjeren da si je volio, nisi odustao od sebe i svoga egoizma ni na trenutak. Nisi želio djecu, iako si znao da su djeca nužna za njezino ostvarenje i sreću. Kada te Marija ostavila, počeo si patiti za njom: Javio si se na natječaj za probne lutke, jer je nisi prebolio. Da si je prebolio, pristupio bi nekoj drugoj ženi. Odlučio si se za lutku, a ne za pravu ženu, jer smatraš da prema lutki nemaš obaveza, a jedan sebičan i ogoističan muškarac ne želite nikakve obaveze, vi želite ugoditi samo sebi, a to znači da ne znaš što je istinska ljubav. Ljubav je davanje, a ne samo primanje, ljubav je kada smo sretniji zbog sreće voljene osobe, nego zbog svoje vlastite sreće.

MARKO: Hajde dosta! Ne govoriš više!

STELA: Zar sam nešto krivo rekla?

MARKO: Nisi.

STELA: A zašto onda kažeš da ne govorim više?

MARKO: Upravo zato.

STELA: Ne shvaćam.

MARKO: I ne moraš. Ne moraš sve shvatiti.

STELA: Ljut si na mene?

MARKO: Nisam.

STELA: Onda si ljut na sebe.

MARKO: Možda.

(Šutnja.)

STELA: Imam i još jedno moguće ligično tumačenje zašto si se odlučio za lutku. Želiš li ga čuti?

(Šutnja.)

MARKO: Govori!

STELA: Odlučio si se za lutku, a ne za normalnu ženu, jer ne želiš da ni jedna druga zauzme Marijino mjesto.

(Šutnja.)

MARKO: To je u suprotnosti s onim što si maloprije rekla.

STELA: S kojim?

MARKO: S onim da ja ne znam što je istinska ljubav.

STELA: Oba zaključka su s podjednakom vjerojatnošću ispravna i do oba sam došla na osnovu istih podataka o tebi i o njoj.

MARKO: Očito i ti počinješ shvaćati da život nije tako jednostavan i jednodimenzionalan. Nije crno-bijel.

STELA: Ja znam ono što znam. Ja znam ono što mi je dostupno.

MARKO: Tako je i s mojim spoznajama.

STELA: Nervozan si, tužan, nesretan.

MARKO: Možda i jesam, pa što s tim?

STELA: Želiš li seks?

MARKO: Zašto me to pitaš?

STELA: Tako sam programirana da nervoznom, tužnom i nesretnom muškarcu za koga sam zadužena, ponudim seks kako bih ga usrećila. Vi ste jednostavna bića kojima je seks uvijek na pameti i to vam uvijek pomaže za popravljjanje raspoloženja.

(Šutnja.)

MARKO: E — vidiš — nije mi do seksa. A pogotovo ne s tobom i pogotovo ne u ovome trenutku.

STELA: Nemoguće!?

MARKO: Moguće.

STELA: Do sada si uvijek htio seks.

MARKO: E, pa, sad mi je malo dosta.

STELA: Da nisi bolestan?

MARKO: Nisam. A ti?

STELA: Ja ne mogu biti bolesna.

MARKO: Ali možeš biti pokvarena. Možeš se pokvariti.

(Šutnja.)

STELA: Upravo sam provela analizu našeg razgovora i zaključujem da si ljut na mene.

MARKO: Dobro zaključuješ.

4. scena

(Stela vježba u sobi. Na podu je prostirka na kojoj ona izvodi sklekove, čučnjeve, te vježbe istezanja. Iz spavaće sobe dolazi Marko.)

MARKO: Što to radiš?

STELA: Vježbam.

MARKO: Što će ti to?

STELA: Moram — da mi koža i tijelo ostanu elastični.

MARKO: Mislio sam da to za tebe nije važno.

STELA: Za svakoga je važno da vježba, pa i za mene. I ti bi trebao vježbati.

MARKO: Misliš?

STELA: Mislim.

MARKO: Zašto?

STELA: Usporen si. U ova četiri mjeseca koliko sam s tobom, dobio si tri kilograma. To nije dobro.

MARKO: To je zato što mi redovito kuhaš.

STELA: To je zato što se slabo krećeš. Trebao bi se upisati u teretanu.

MARKO: Niti imam novca, niti se volim družiti s dečkima po teretanama.

STELA: Onda vježbaj ovdje sa mnom. To ti je besplatno.

MARKO: To mi je još gluplje.

(Šutnja.)

MARKO: Čuj, želim s tobom nešto popričati.

STELA: Slušam.

MARKO: Prestani s vježbanjem. Živcira me ako nešto radiš dok ti ja nešto govorim.

(Stela prestane s vježbanjem.)

STELA: Da li je sada u redu?

MARKO: Je... Vidiš — sutra je moj rođendan. Moj četrdeseti rođendan. Ja, inače, dok sam živio sam, nisam volio slaviti rođendane, ali Marija bi uvijek na taj dan napravila tortu i lijep ručak... i svaki put... nešto bi mi poklonila. Ja bih se tome obradovao. Znala je odabrati pravu stvar.

STELA: I — što sad očekuješ od mene?

MARKO: Pa... volio bih da mi i ti nešto pokloniš.

STELA: Mogu ti pružiti pojačani seks, ako će te to uveseliti.

MARKO: Toga mi je i tako u vrh glave s tobom.

STELA: Zar ti seks sa mnom nije dobar, zar te ja više ne zadovoljavam?

MARKO: Ma zadovoljavaš me, ali nije sve u tome. Malo sam zasićen s tim.

STELA: Želiš li da smanjimo?

MARKO: Nisam ni to rekao. Govorimo sada o mome rođendanu i o daru koji očekujem od tebe. Ipak si ti moja partnerica.

STELA: Znači seks nije dobar dar?

MARKO: Neću reći da nije dobar, on jednostavno nije presudan da bih se ja sutra osjećao lijepo.

STELA: Ja ne znam što drugo mogu učiniti za tebe. Pretražujem, pretražujem, pretražujem... Ništa nije programirano po pitanju rođendana.

MARKO: Naravno da nije — očito je i tvoja Barbara ponešto zaboravila. Možda ju je bivši muž naučio da prima darove, a ne da ih daje.

STELA: Ne mogu slušati kako govoriš protiv Barbare, ne mogu!

MARKO: U redu, neću više.

STELA: Kako da riješimo problem zvani dar?

MARKO: To nije nikakav problem — to je nešto normalno između muškaraca i žena — povremeno imaju dileme što jedno drugome pokloniti. Ja jednostavno volim dobiti dar, volim se iznenaditi. Nije uvijek tako bilo... Marija me naučila na to i volio bih da sutra imam onakav rođendan poput rođendana u prethodnih sedam godina, kada je ona živjela sa mnom.

STELA: I, što ja trebam činiti?

MARKO: Dat ću ti novac. Sutra, dok budem na poslu, otiđi u trgovinu preko puta i kupi mi nekakav dar?

STELA: Kakav dar?

MARKO: Neki za koji misliš da će meni biti drag.

STELA: Ja ništa ne mislim po tom pitanju. Moraš mi reći što da ti kupim i ja ću to kupiti.

MARKO: Ali onda nema iznenađenja ako znam unaprijed što ćeš mi kupiti.

STELA: Točno. Taj problem je nerješiv.

MARKO: Kako nerješiv?! Zar ne možeš sama nešto odabrati?

STELA: Ne mogu. Nisam programirana za kupnju darova.

MARKO: Hajde k vragu!

STELA: Zašto se ljutiš na mene? Ja imam svoja ograničenja — nisam kriva što sam ovakva kakva sam.

MARKO: Znam, dobro, želio sam samo dar i iznenađenje. Mogla bi se bar malo potruditi.

STELA: Nitko nije savršen.

MARKO: Napokon da i ti kažeš nešto pametno.

(Šutnja.)

STELA: Žao mi je.

MARKO: Zbog čega?

STELA: Što te ne mogu usrećiti na tvoj rođendan.

MARKO: Nema veze.

(Šutnja.)

MARKO: Čekaj — imam ideju!!!

STELA: Kakvu ideju?

MARKO: Napisat ću ti na papiru tri moguća poklona, ili čak pet ili šest mogućih poklona, a ti odaberi jedan i samo mi taj kupi. Daj ga lijepo zamotati, pa kada dođem doma — možeš mi čestitati rođendan i dati mi taj dar.

STELA: Kako da odaberem, kako da odaberem, kako da odaberem...???

MARKO: Odaberi što želiš.

STELA: Po kojem kriteriju da odaberem jedan od predloženih darova?

MARKO: Ne znam — može to biti i po slučajnom odabiru — kao kada se igra rulet.

STELA: A što ako ti se ne sviđa to što će rulet odabrati? Hoćeš li se i u tome slučaju ljutiti na mene?

MARKO: Neću. I kada je Marija birala po svome, nisam uvijek dobio ono što sam htio, ali sam se svejedno radovao zbog njezine pažnje, zbog toga što je pokazala da joj je stalo do mene.

STELA: Opet misliš na nju.

(Šutnja.)

MARKO: Neprekidno mislim na nju.

STELA: Zašto je ne nazoveš?

MARKO: A zašto ona mene ne nazove?

STELA: Zar je važno tko koga prvi nazove?

MARKO: Meni je.

STELA: Ne razumijem.

MARKO: Ne razumiješ, jer ne možeš razumjeti.

STELA: Tu nema logike.

MARKO: U mnogo čemu između muškaraca i žena nema logike —zato i jest sve složeno, zapetljano, komplicirano...

STELA: Ali — tebi je stalo do nje?

MARKO: Stalo mi je — mada sam ljut na nju što je onako otišla.

STELA: A ne želiš je nazvati?

MARKO: Ne želim.

STELA: Kako onda možeš riješiti taj problem? Kako da s njom porazgovaraš, a da je ne nazoveš telefonom?

(Šutnja.)

MARKO: Mislim da znam kako.

STELA: Reci!

MARKO: Mi smo znali nakon posla otići na kavu u kafić „Eldorado“. Tamo smo prvi put izašli. To je bio moj omiljeni kafić. A otkako smo prekinuli, nisam niti jednom navratio ondje, samo da je ne sretnem.

STELA: To je glupo.

MARKO: Što je glupo?

STELA: Glupo je što ne ideš ondje da je nebi sreo, a želiš je sresti.

MARKO: Da... možda si u pravu... Možda bih trebao navratiti u „Eldorado“, a opet... možda je bolje sve zaboraviti i ne čeprkati po ranama.

(Šutnja.)

STELA: Uz tvoj rođendanski dar vezan je još jedan problem.

MARKO: Kakav problem?

STELA: Ja sam programirana kao domaćica i ljubavnica koja se drži stana, kuhinje i postelje. Programirana sam da izlazim iz stana samo u slučaju kada je to jako važno za moga partnera.

MARKO: Ovo je jako važno.

STELA: Kako da znam da je to jako važno? Zar ne znaš da moj izlazak nosi rizik? Može se dogoditi da na trenutak ostanem bez energetskog napajanja, da ljudi pomisle da sam mrtva — da otkriju da sam lutka.

MARKO: Čuj draga Stela, ovo je važno za moju sreću, a ti si programirana da me činiš sretnim. I meni se može dogoditi da me na ulici udari moždana kap ili infarkt, pa svejedno svakoga dana idem na posao.

(Šutnja.)

MARKO: Zašto šutiš?

STELA: Ne znam da li si u pravu.

(Zazvoni telefon. Marko podigne slušalicu.)

MARKO: Halo... o, mama, to si ti... Kako je kod tebe?... Hvala ti na čestitci, ali moj rođendan je tek sutra... Točno — rođen sam sedamnaestoga, ali danas nije sedamnaesti, danas je šesnaesti... Ma nema veze, mama možeš mi i sutra čestitati... I meni je ovih četrdeset godina proletjelo... Ne, nisam u kontaktu s Marijom... Zašto promašen život?!... I meni je ona bila draga... Možda sam pogriješio, a možda i nisam pogriješio... Ti si sigurna da sam pogriješio... A ja baš nisam siguran... Zašto misliš da nikada više neću pronaći tako finu djevojku — pa ja sam upravo prohodao s još finijom djevojkom od Marije... Ne šalim se, volimo se, ona mene voli, ja nju volim, evo je tu kod mene... Zašto mi ne vjeruješ?... Ozbiljno ti kažem — tu je, divno se slažemo i sve... To je ozbiljna veza... Naravno da je poštena i pouzdana... Ne mogu ti je dati na telefon... nije zgodno... Ti inzistiráš... Ali, shvati me to je neizvedivo... Ma tu je, ali... Čekaj da ju priupitam da li ona želi s tobom razgovarati, samo malo pričekaj...

(Marko rukom poklopi slušalicu i počne govoriti utišanim glasom.)

MARKO: Slušaj, na telefonu je moja majka, daj joj se samo na kratko javi i potvrdi da si moja cura, da se volimo i ništa više. Može?

STELA: U redu.

MARKO: Halo, mama, evo tu je moja djevojka... Zove se Stela... evo — izvoli...

(Marko pruži slušalicu Steli, ona je preuzme i prisloni na uho.)

STELA: Dobar dan, ja sam Stela i potvrđujem da sam djevojka vašeg sina i da se volimo... Drago mi je da je vama drago, i meni je drago što je vama drago... Radim kao žena u kući — perem, spremam, činim ga sretnim, ispunjavam njegove želje... Koji sam fakultet završila?

(Marko panično dotrči do Stele i poklopi rukom slušalicu.)

MARKO: Reci informatiku.

STELA: Završila sam informatiku... Da li razmišljamo o djeci?

(Marko odrično vrti glavom.)

STELA: Ne, o djeci još ne razmišljamo. Moja analiza govori da je Marko trebao imati djecu s Marijom i sada bi u četrdesetoj godini bio otac... A i vi to mislite... Koliko mi je godina?

MARKO: Trideset.

STELA: Trideset mi je godina... Da li ja želim imati djecu s vašim sinom? — Ja, na žalost, ne mogu rađati djecu... Nikakva bolest nije u pitanju, jednostavno nisam programirana za rađanje...

(Marko se hvata rukama za glavu.)

STELA: O posvajanju još nismo razgovarali, ali ja ću učiniti ono što će njega učiniti sretnim, jer...

(Marko joj bukvalno istragne slušalicu iz ruke.)

MARKO: Mama, Stela se voli šaliti, mi smo tek prohodali i sve je ovo prerano... Oprosti, žurimo u kino, čujemo se sutra, zovi me na mobitel! Bog, bog!

(Marko spusti slušalicu.)

MARKO: Što je tebi!? Nalupala si takve gluposti —mama je u šoku!

STELA: Nisu me programirali za razgovor s partnerovom majkom.

MARKO: E pa trebali su.

STELA: Da li sam puno pogriješila?

MARKO: Jesi, ali nema veze.

STELA: Žao mi je.

(Šutnja.)

STELA: Da li sam ja od udomljenja do danas puno griješila i u drugim stvarima?

MARKO: Sada i tako nije važno. I ne zovi naš zajednički život „udomljenjem“ — to me nervira.

STELA: Ali ja znam da si ti s agencijom potpisao ugovor o mojem udomljenju na šest mjeseci i znam da tek nakon tih šest mjeseci možeš potpisati ugovor da me dobivaš za stalno. Znam da je tvoja obaveza voditi dnevnik o tome kako se ja ponašam i znam da ako te ne zadovoljim da me možeš vratiti agenciji i reći da nisam dobra za tebe.

MARKO: I — što s tim?

STELA: To je razlog zašto me zanima da li te zadovoljavam i da li sam puno griješila u periodu udomljenja.

MARKO: Nisi puno griješila.

STELA: To mi je drago čuti.

MARKO: Ali, nisi bila ni bezgrešna.

(Šutnja.)

STELA: Smijem li znati zašto sam pripala baš tebi, a ne nekome drugome?

MARKO: Bio je natječaj na Internetu za prvih deset lutaka za koje je agencija tvrdila da mogu biti sjajna zamjena za prave žene. Mogli su se natjecati samo muškarci samci između tridesetpet i četrdesetpet godina. Morao sam napisati svoju autobiografiju, dokazati da živim sam i da imam uvjete za to „udomljenje“. Nakon što su me odabrali morao sam potpisati ugovor o diskreciji i tajnosti. Praktički nikome ne smijem reći da si lutka, u protivnom gubim svu svoju imovinu, a to znači ovaj stan, i nikada više u budućnosti neću moći dobiti niti jednu lutku koju proizvodi tvoja agencija. Imao sam sreću da sam bio jedan od deset odabranih, a zaprimili su tisuće molbi. Ja sam bio dobitnik pod rednim brojem sedam, baš kao što si i ti pod rednim brojem sedam. Vas deset — vi ste probna serija, niste bile na prodaju, jer još nisu sigurni u vašu kvalitetu i učinkovitost. Kada nakon ovoga pokusa krenu u masovnu proizvodnju, svaka će lutka koštati koliko skupocjeni automobil ili kuća... A ja sam tebe dobio besplatno, na račun autobiografije.

STELA: Vjerojatno je Barbara čitala tvoju autobiografiju... ona te je vjerojatno odabrala.

MARKO: Bez sumnje.

(Šutnja.)

MARKO: Da li si sretna što si baš meni pripala?

STELA: Ja to ne mogu znati.

MARKO: Zašto ne možeš?

STELA: Zato što ne znam kakva su ona ostala devetorica muškaraca koji su odabrani na natječaju.

MARKO: Ne znam ni ja kakve su one lutke koje su njima pripale, pa svejedno, da me netko pita da li sam sretan s tobom znao bih odgovor.

(Šutnja.)

STELA: I, što bi mu odgovori?

MARKO: Neću ti reći, to je preintimno pitanje.

5. scena

(Stela i Marko sjede za stolom i igraju šah. Dugo šute. Stela povuče jedan potez. Marko krene rukom da će uzeti jednu figuru, ali odustane i povuče ruku. Nakon dužeg razmišljanja ponovno krene rukom i povuče drugu figuru. Stela brzo odgovori na njegov potez svojim potezom i pojede mu jednoga pješaka.)

STELA: Ovo si previdio.

MARKO: K vragu!

STELA: Mislim da ćeš opet izgubiti.

MARKO: To ćemo još vidjeti.

STELA: Pojela sam ti dva pješaka i jednoga lovca, a ti meni još ništa nisi pojeo i to me učvršćuje u uvjerenju da ću te uskoro opet pobijediti.

MARKO: To tko će pobijediti — to se nikada ne zna.

STELA: Do sada smo odigrali devetnaest partija i ja sam te pobijedila devetnaest puta. Stanje na ploči ni u ovoj dvadesetoj partiji, u ovome trenutku, nije baš idealno za tebe, dakle — dijalektički gledano, uskoro možemo očekivati moju dvadesetu uzastopnu pobjedu.

MARKO: Ne budi sigurna u to. U sportu uvijek postoji nada — nada da ćemo pobijediti čak i kada je dijalektika protiv nas.

STELA: Moj kvocijent inteligencije, kada je u pitanju šah, za trideset postotaka je veći od tvoga, a to znači da ćeš opet izgubiti.

MARKO: A ja ti ponavljam da se čovjek uvijek može nadati i moliti Bogu, te uz malo sreće pobijediti.

STELA: Moliti se Bogu? — Rekao si da se uvijek možeš moliti Bogu?

MARKO: Točno.

STELA: Znači li to da si religiozan i da vjeruješ u Boga?

MARKO: Ne.

STELA: Zašto se onda moliš, ako nisi religiozan i ako ne vjeruješ u Boga?

MARKO: Za svaki slučaj. Iz navike. Kada sam bio dijete molio sam se Bogu, pa mi je ostalo u navici. Na kraju srednje škole, kada mi je otac naglo umro — definitivno sam posumnjao u Njega.

STELA: To što činiš je glupo i apsurdno. Bogu se mole oni koji u Njega vjeruju, a ne oni koji u Njega sumnjaju.

MARKO: Nada i molitva ništa ne koštaju.

STELA: Ako ne vjeruješ u Boga, onda si ateist, a ateisti se ne mole.

MARKO: Istina je da se ateisti ne mole... možda sam i ja ateist, ali... to sve nema veze s tim što ponekad posumnjam ili ponekad povjerujem, što ponekad izgovorim neku molitvu koja mi je ostala u uhu iz mladih dana. Na nadu imaju pravo svi — i vjernici i ateisti.

STELA: Zašto nisi vjernik?

MARKO: Zato što su mi vjernici smješni.

STELA: Zašto su ti smiješni?

MARKO: Smiješni su mi svi koji vjeruju u Boga, a da nema niti jednoga opipljivog dokaza za njegovo postojanje, baš niti jednoga.

STELA: Onda si ti ipak pravi ateist, a to znači da vjeruješ da je sve nastalo iz velikog praska.

MARKO: Da — vjerujem.

STELA: A odakle ti dokaz da je sve nastalo iz velikog praska?

MARKO: Što ja znam... U to vjeruju veliki znanstvenici.

(Marko povuče potez. Bez dugo razmišljanja i Stela povuče potez.)

STELA: A otkud njima dokazi za to uvjerenje?

MARKO: Moralo je sve od nečega nastati, od nečega krenuti.

STELA: Primila sam u sebe znanje svih velikih religija od hinduizma i budizma do judaizma, kršćanstva i islama, poznata mi je i Darwinova teorija i teorija o velikom prasku. Da sam ja čovjek kao ti — bilo bi mi draže vjerovati da sam Božja kreacija, nego posljedica nekog praska.

(Šutnja.)

MARKO: Možda si u pravu... ali cijeli život su me učili da razmišljam racionalno i znanstveno.

STELA: Onda mi reci kako može postojati „prask“, ako ne postoji uho koje ga može čuti? Svemir je gluh... Ako prije praska ništa nije postojalo, kako iz ničega može nastati nešto? Odnosno — kako iz ničega može nastati sve? Razumijem da može eksplodirati petarda, bure baruta, skladište streljiva, ali mi nije jasno kako NIŠTA može eksplodirati, te kako sve zvijezde i ovaj svijet mogu nastati iz ničega... iz te nedokazane eksplozije?

(Šutnja.)

MARKO: Slušaj — nisam ni filozof ni znanstvenik i ne mislim se zamarati pitanjima o početku svijeta.

STELA: Ali si rekao da si ateist.

MARKO: Krivo sam se izrazio. Bilo bi bolje reći da nisam ni praktični vjernik ni uvjereni ateist.

STELA: Kako sad to?!

MARKO: Eto tako.

STELA: Kako te onda mogu definirati?

MARKO: Nikako. Ja sam čovjek koji malo sumnja i koji malo vjeruje. I nisam siguran gdje je istina.

(Marko povuče potez.)

STELA: To ti je loše.

MARKO: Misliš na moje stavove o životu i vjeri?

STELA: Ne, nego na ovaj potez koji si povukao.

(Stela povuče potez.)

STELA: Šah-mat! Opet si izgubio!

MARKO: Čekaj! — K vragu i ti i sva ta priča o religiji, Bogu, prasku i ateizmu! Skroz si me zbunila.

STELA: Nisi zbog toga izgubio.

MARKO: Naravno da sam zbog toga izgubio. Umjesto da se koncentriram na šahovsku ploču, morao sam mozgati o stvarima na koje ni filozofi nemaju jasne odgovore.

STELA: U svakom slučaju bi izgubio — jer ti uvijek izgubiš od mene.

MARKO: Ne govori tako — jednom ću te pobijediti, pa ćeš vidjeti da u sportu nema pravila.

STELA: Ako dvadeset puta za redom izgubiš, onda je to pravilo.

MARKO: Nije pravilo, jer uvijek postoji mogućnost da ću ja tebe pobijediti.

STELA: Nećeš nikada.

MARKO: Hoću — prije ili kasnije. Idemo odigrati još jednu partiju!

(Marko slaže šahovske figure.)

STELA: Mislim da je to nepotrebno i glupo. Samo se mučiš. Ako želiš mogu te pustiti da me pobijediš.

MARKO: Zašto si to sada rekla? Ti me vrijeđaš.

STELA: To sam rekla jer vidim da je tebi stalo do pobjede, a meni je svejedno da li pobjeđujem ili gubim.

MARKO: Meni je stalo do pobjede, samo ako mi ti ne popuštaš.

STELA: Ali, ako ti ja ne popustim, ti me nikada nećeš pobijediti.

MARKO: Gospode, kako me ti iritiraš! Ne možeš tako sa mnom razgovarati, ne možeš se meni inatiti.

STELA: Opet si ljut na mene. Želiš li možda seks da se smiriš?

MARKO: Ti stvarno nisi normalna.

STELA: Što sam sada pogriješila?

(Marko se nervozno digne od stola.)

MARKO: Idem prošetati da se malo odmorim od tebe.

STELA: Vani pada kiša, a ti ne voliš šetati po kiši.

MARKO: E, šetat ću i unatoč kiši, samo da ne budem ovdje s tobom.

6. scena

(Za serviranim stolom sjedi Stela. Nepomično gleda u praznu stolicu na kojoj nitko ne sjedi. To potraje jako dugo. Začuje se otvaranje vrata i u stan ulazi Marko. Na sebi ima baloner, a u ruci aktn-tašnu.)

STELA: Kasniš.

MARKO: Znam.

(Marko skida baloner.)

STELA: Ohladio ti se ručak, da ga podgrijem?

MARKO: Nemoj, nisam gladan.

STELA: Ali dugo te nije bilo, znači da si sada gladniji nego u slučajevima kada dođeš doma sat ranije.

MARKO: Kažem ti — nisam gladan.

STELA: Ali, hrana je spremna i...

MARKO: Dosta! Ne davi me! Nije mi ni do hrane, ni do razgovora!

(Šutnja.)

STELA: Netko te naljutio?

MARKO: Saznao sam nešto što mi se nije sviđelo i to mi je pokvarilo dan.

(Šutnja.)

STELA: A tko je za to kriv?

MARKO: Ti si za to kriva.

STELA: Ja?!

MARKO: Da, ti.

STELA: Nemoguće! Kako?

(Šutnja.)

MARKO: Otišao sam u „Eldorado“, u kafić u koji sam znao navratiti s Marijom.

STELA: I, što je bilo ondje?

MARKO: Susreo sam je.

STELA: Baš lijepo — to si i želio. Da li si joj rekao da ti nedostaje, da je još uvijek voliš?

MARKO: Nisam.

STELA: Zašto nisi?

MARKO: Nije bila sama.

STELA: Nego?

MARKO: Bila je sa svojim novim mladićem. Upoznala me s njim — s tim nadutim klipantom i uz osmijeh mi rekla da će se idući mjesec vjenčati.

STELA: Ona je s tobom željela brak.

MARKO: Da, je. A taj njen frajer već godinama radi u Americi. Nakon njihovog vjenčanja, on se vraća u Ameriku, a nakon poroda, ona i dijete se sele za njim u Denver.

STELA: Kakvog poroda? Kakvo dijete?

MARKO: Trudna je. Čeka dijete s njim.

STELA: Ona je uvijek htjela dijete.

MARKO: Točno.

STELA: Onda je to dobro.

MARKO: Dobro za koga?

STELA: Pa za nju.

MARKO: Ti ništa ne shvaćaš. To je bilo najdužih deset minuta u mome životu. Ponudili su me pićem — odbio sam uz ispriku da tražim nekog prijatelja i pobjegao iz te gostionice. Užas! Tako brzo me je otpisala i našla novoga, još i zatrudnjela! Kurvetina! To su žene.

STELA: Zašto se ljutiš na nju — ti si uvijek govorio da ne želiš ni brak ni djecu i još si govorio da je ona željela i brak i djecu. Zar to onda nije logično, to što se dogodilo?

MARKO: Slušaj — još jednom izgovori riječ logično i iščupat ću ti bateriju iz leđa! Jel jasno?

STELA: Oprosti, nisam te htjela naljutiti. Samo ne razumijem tvoj bijes.

MARKO: Ne moraš ništa razumjeti, samo te molim da malo šutiš. Jel može?

STELA: Može.

(Dugotrajna šutnja.)

MARKO: Trebao sam... trebao sam ranije otići u „Eldorado“, trebao sam je zaprositi, trebao sam joj napraviti dijete, trebao sam živjeti neki drugi život, a ne ovako...

(Šutnja.)

MARKO: To dijete je trebalo biti moje dijete. Znaš li ti zašto sam ja... zašto nisam želio dijete.

STELA: Zato što ne voliš djecu.

MARKO: Ne — to sam sebe uvjerio u to. A to uopće nije istina... Ja sam podsvjesno bio ljut na svoga oca koji je u jednome danu „nestao“ iz mogeg života... Bojao sam se da se takvo nešto ne dogodi mome djetetu, da ću ga ja jednoga dana nehtijući napustiti.

STELA: Ti nisi ni Bog ni prorok i ne možeš znati budućnost. Kada bi se i drugi bojali poput tebe, ljudi bi izumrli.

MARKO: U pravu si. I ja sad vidim da sam pogriješio, ali... prekasno.

(Šutnja.)

MARKO: Slušaj — sutra ću te odvesti u trgovinu i kupit ću ti najljepšu haljinu. A onda ideš sa mnom u kafić „Eldorado“.

STELA: Zašto?

MARKO: Želim da te vidi i Marija i taj njezin. Želim da vide da imam i mlađu i ljepšu od nje.

STELA: Zar će ti to pomoći da budeš manje ljut i manje tužan nego što si sada?

(Šutnja.)

MARKO: Neće... Ništa mi više ne može pomoći. Kad čovjek zabrlja... U pravu si — to s odlaskom u kafić je glupa ideja. Bit će mi lakše ako je više nikada u životu ne vidim. Nikada.

(Šutnja.)

MARKO: Loš dan, užasno loš dan... Srećom, imam tebe. Ti ćeš me utješiti.

(Stela pride do njega i mazno mu rukom pređe preko lica.)

STELA: Učinit ću sve što poželiš, samo da budeš sretan.

MARKO: Hvala ti.

STELA: Ne trebaš mi zahvaljivati, ja sam za to programirana.

(Grubo odgurne njezinu ruku.)

MARKO: Rekao sam ti da riječ „programiranje“ više ne izgovaraš.

STELA: Oprosti.

(Šutnja.)

STELA: Opet si ljut?

MARKO: Da, jesam.

STELA: Jesam li ja tome kriva?

MARKO: Jesi. Ali ne samo ti.

STELA: A zašto sam kriva?

MARKO: Zato što stalno postavljaš nepotrebna pitanja poput malog djeteta... I kriva si zato jer si mi savjetovala da odem u „Eldorado“ i da potražim Mariju.

STELA: Željela sam da budeš sretan.

MARKO: I ja sam to želio.

(Marko sjedne za stol i uzme novine i počne ih čitati.)

STELA: Zašto tako često čitaš novine proteklih dana i češće nego inače gledaš televiziju?

MARKO: Zato jer je u tijeku predizborna kampanja u našoj zemlji. Bira se nova vlast. Moram vidjeti što se zbiva na političkoj sceni... Kada završi predizborna kampanja, bit će izbori i na izborima ćemo svi glasati i izabrati ljude koji će nas voditi iduće četiri godine.

STELA: Za koga ćeš ti glasati?

MARKO: Ne znam. Još nisam odlučio.

STELA: A za koga si prije glasao?

MARKO: Kako kada — imali smo mi prije dvije godine i lokalne izbore. Zadnja dva puta je ispalo tako da kad sam glasao za desne pobijedili su lijevi, a kad sam glasao za lijeve pobijedili su desni.

STELA: Kako to?

MARKO: Izgleda da uvijek navijam za gubitnike.

STELA: A Marija — za koga je ona glasala ta dva puta?

STELA: Obrnuto od mene.

STELA: Znači za pobjednike?

MARKO: Tako je nekako ispalo... Zašto me stalno ispituješ o njoj?

STELA: Zato jer i ti najčešće govoriš o njoj. Voljela bih te učiniti sretnim, a osjećam da si s Marijom bio sretniji nego sa mnom. Voljela bih imati njezino znanje i njezine sposobnosti.

(Šutnja.)

MARKO: Znaš što — ti si majstor za izreći krivu stvar u krivome trenutku.

7. scena

(Marko je sam u sobi. zatičemo ga usred telefonskog razgovora.)

MARKO: ...mama, oprost, ali to ne mogu obećati... ma volimo se, ali još nismo razgovarali o vjenčanju... To što živimo zajedno ne znači i da ćemo se vjenčati... Ma siguran sam u svoje namjere... Znam da mi je četrdeset godina, ali... Na nedjeljni ručak?!? — Ja mogu doći, ali za Stelu nisam siguran... Znam da je želiš upoznati, ali ona još nije spremna za to... Ne sramim se

rođene majke, kako možeš takvo što i pomisliti?!... Ne sramim se ni nove djevojke... Obećajem da ću s njom porazgovarati...

(U sobu ulazi Stela i sjeda za stol.)

MARKO: Ne mogu ti sa sigurnošću obećati da će Stela doći sa mnom... ne znam kakve su joj obaveze, kakvi su joj planovi... Ne, nije sada u stanu... Ne ponavljaj mi stalno da mi vrijeme curi i da ću za deset godina imati pedeset, a za dvadeset šezdeset, znam i sam računati, ne možeš me na taj način forsirati... Obećajem da ću te nazvati i reći može li ili ne može doći... Ja svakako dolazim... Zašto kažeš da sam ja nebitan?... Jasno mi je da nas želiš vidjeti zajedno... U redu, nazvat ću te... čuvaj se. Pozdrav!

(Marko zaklopi slušalicu i duboko uzdahne.)

STELA: Opet si lagao majci da ja nisam kod kuće.

MARKO: Morao sam.

STELA: Zašto ti tako često lažeš?

MARKO: Svi lažu. Nekada je lakše izreći laž nego istinu. Moja mama želi da te dovedem kod nje na nedjeljni ručak.

STELA: Zašto joj ne ispuniš tu želju?

STELA: Zato jer će ona skuhati nešto lijepo za nas troje, a ti ćeš onda morati odbiti hranu, jer si stroj koji ne jede hranu. A ako odbiješ hranu koju je moja mama skuhalo nju će to jako povrijediti.

STELA: Zar joj ne možeš reći da ja ne jedem.

MARKO: Mogu joj reći da nemaš apetit, ali će onda pomisliti da si trudna. Mogao bih eventualno reći da si na dijetu, ali će te ona svejedno nagovarati da bar probaš to što je ona skuhalo — ti ćeš odbiti, a ona će se naljutiti.

(Šutnja.)

STELA: Znači ne idem s tobom kod tvoje majke?

MARKO: Ne ideš. Otići ću sam, iako znam da mi neće oprostiti što te nisam doveo... Ili da joj kažem da upravo dolaziš od zubara kod koga si imala hitnu intervenciju i da ne smiješ ništa jesti ni piti zbog djelovanja injekcije i bolova?

STELA: U tom slučaju ćemo oboje lagati.

MARKO: Ako želiš nalikovati normalnim ženama, moraš i to naučiti... Moja mama će kukati da je ekonomska kriza, da joj je mala mirovina, da su cijene porasle i protekli tjedan, a ti ćeš na to s puno razumijevanja klimati glavom.

STELA: Radit ću sve što mi kažeš.

MARKO: U jednome trenutku počet će govoriti o Mariji i o tome kako su se njih dvije sprijateljile, kako ju je doživljavala kao svoju kćerku i kako je teško podnijela naš prekid. Ja ću na to reći da nije lijepo da pred tobom priča o Mariji, pa ću je pitati trebam li joj pomoći što u stanu. Ona će na to reći kako je sa stanom sve u redu, ali da je krajnji trenutak da ocu postavimo novu nadgrobnu ploču, da postojeća izgleda kao ruglo, a ja ću reći da sada nemam ni vremena ni novaca za to, ali da ću nadgrobnu ploču popraviti na ljeto, pa će mama reći da već devet godina ponavljam da ću to napraviti na ljeto...

STELA: Zašto ideš kod majke na razgovor kada znadeš unaprijed sve što će ona reći?

MARKO: Zato jer, osim mene, nitko drugi na ovome svijetu nije spreman slušati njezine savjete.

(Šutnja.)

MARKO: Moram ti kupiti drugu haljinu.

STELA: Zašto?

MARKO: Mami se neće svidjeti ako te vidi ovako obučenu.

STELA: Meni je svejedno kakva je haljina na meni.

MARKO: Ti si prva ženska osoba u mom životu kojoj je svejedno kako je obučena.

STELA: Da li je to loše?

MARKO: Naprotiv — za mene je to sjajno. Ti si moj ideal. Sve moje djevojke prije tebe trošile su novac na gluposti, opterećivale se i odjećom i šminkom. Stvarima koje su meni išle na živce.

STELA: Ako su te tako žvcirale, zašto nisi živio sam? Zašto nisi bio bez djevojke, ako je s njima teže, nego bez njih?

MARKO: Zato što je samoća nepodnošljiva. Nalikuje na smrt: ljepše je imati nekoga, nego biti sam.

STELA: Znači da ti imaš mene kako nebi bio sam?

MARKO: Između ostaloga i zato... mada ti nisi prava... hoću reći ti nisi tipična žena... ti si tek djelomična zamjena.

STELA: Nisi sa mnom zadovoljan?

MARKO: Nisam to rekao.

(Šutnja.)

MARKO: Znaš gdje sam jučer bio?

STELA: Gdje?

MARKO: U parku, nedaleko jednog vrtića, ondje majke i bake dođu s dječicom. Sat vremena sam gledao kako se igraju posve mala djeca... To je tako čudno...

STELA: Što je tu čudno?

MARKO: Nikada prije to nisam činio. U školi u kojoj radim ima toliko djece, ali... nema posve male djece... a ti mali su tako posebni... Uglavnom — cijeli čivot prolazim pokraj djece, a da ih uopće ne primjećujem... a sad odjednom... Tako su slatki, kada imaju tri-četiri godine... Izgleda da sam počeo starjeti.

STELA: Da li je to loše?

MARKO: Da. To je jako loše.

STELA: Može li se to spriječiti, zaustaviti?

MARKO: Ne može. Svi koji su pokušali zaustaviti vrijeme ispali su smiješni.

8. scena

(Marko na prostirci koja je na podu radi sklekove. Gol je do pasa. Košulja je prebačena preko stolice. Dok on to radi, Stela za stolom igra šah sama sa sobom. U jednome trenutku začuje se zvono na vratima.)

MARKO: Daj ti otvori — to je raznoslač pizza. Tu su ti novci na stolu, daj mu ih i preuzmi pizzu. Ne mogu ovakav.

STELA: U redu.

(Stela uzme novac sa stola i iziđe iz sobe, Marko nakon još nekoliko sklekova počne raditi čučnjeve. Potom se isteže na lijevu, pa na desnu stranu. Vraća se Stela s kutijom u kojoj je pizza, a Marko uzima košulju i počinje se oblačiti.)

MARKO: Gdje si tako dugo?

STELA: Raznosač pizza je htio sa mnom malo porazgovarati.

MARKO: S tobom porazgovarati!?

STELA: Da.

MARKO: Da li je bio neugodan?

STELA: Ne, nije. Rekao je nešto lijepo o mojoj kosi i o mome licu.

MARKO: Što je rekao?

STELA: Rekao je da se boja moje kose tako lijepo slaže s mojim licem. Da se vidi da imam lijepi njegovani ten.

MARKO: Bezobraznik!

STELA: Zašto? Ništa ružno nije rekao.

MARKO: Mojoj partnerici se tako besramno uvaljivati na pragu moga stana. To je stvarno drskost!

STELA: Lijepo mi se osmjehivao.

MARKO: Još i to.

STELA: Bio je pristojan. Rekao je da pozdravim „tatu“.

MARKO: Da pozdraviš „tatu“?

STELA: Baš tako.

MARKO: Idiot! Misli da sam ti ja otac. Kako je izgledao?

STELA: Plav, visok, s lančićem oko vrata.

MARKO: To je Robert! Kreten! Neće te taj bedak više uznemiravati.

(Marko uzme telefon i utipka broj.)

MARKO: Halo, da li je to pizzerija „Sunce“?... Molim vas dajte mi gazdu... Dobar dan, upravo mi je vaš čovjek donio pizzu u Dunavsku ulicu na broj petnaest — plav, visok dečko, mislim da se zove Robert... Ne znam kakva je pizza još je nisam ni pogledao, a kamoli probao, nemam pritužbi na pizzu, zovem zbog dostavljača, na njega imam veliku pritužbu... Zašto — e pa bio je bezobrazan i neugodan prema mojoj djevojci... Nemam ja ništa od vaše isprike samo želim da mi ubuduće pizzu nikada više ne šaljete po njemu, nikada!... Do viđenja!

(Spusti slušalicu.)

STELA: To nije istina.

MARKO: Što nije istina?

STELA: On nije bio prema meni bezobrazan i neugodan, on je bio izrazito ugodan.

MARKO: Više ti neće dosađivati.

STELA: On mi ni sada nije dosađivao, samo je rekao nekoliko lijepih rečenica o mojem izgledu.

MARKO: A tebi ti komplimenti gode?

STELA: Ne. Ja uopće nisam zaslužna za svoj izgled i potpuno mi je svejedno kako me ljudi doživljavaju, ali ne vidim zašto se mora optuživati mladić koji ništa nije kriv.

MARKO: Kriv je, i te kako kriv. Ti to ne možeš shvatiti... Da si kao mi, normalni ljudi, sve bi ti bilo jasno.

STELA: Da imam taštinu?

MARKO: Točno — da imaš taštinu, ne bi mi tako često postavljala glupa pitanja i nebi mi se stalno iščuđavala. Nemoj misliti da je taština isključivo negativna osobina. Da nije taštine svijet bi odavno zastao u razvoju, vjerojatno ni tebe nebi bilo. I tebe je Barbara osmislila iz taštine — da se dokaže kao najbolja u svojoj struci, među svojim kolegama.

STELA: Ništa ne može opravdati laž.

MARKO: A ja sam lagao?

STELA: Naravno — lagao si o ponašanju tog mladića, a lagao si i kada si gazdi pizzerije rekao da sam ja tvoja djevojka.

(Šutnja.)

MARKO: Zašto misliš da je to laž?

STELA: Zato što me nikada nisi nazvao svojom djevojkom.

MARKO: Pa... nisam jer... Nismo u situacijama da te oslovljavam pred drugima. Vjerojatno ćemo u budućnosti izlaziti među ljude i onda... onda ću te predstavljati kao svoju djevojku.

(Šutnja.)

STELA: Ja ni tada neću biti tvoja djevojka.

MARKO: Kako nećeš? Mi živimo zajedno.

STELA: Po definiciji — djevojka i mladić su nevjenčane osobe različitog spola koje se javno vole. A ti meni nikada nisi rekao da me voliš i nikada sa mnom nisi izašao iz ovoga stana i nikada me nisi odveo na javna mjesta.

(Šutnja.)

MARKO: Slušaj — ti malo previše kompliciraš život. Ponašaš se kao većina žena.

STELA: To ti smeta?

MARKO: Naravno da mi smeta. Da sam htio „uobičajenu“ ženu, ne bih se natjecao za lutku.

STELA: Oprosti, bit ću onda samo lutka.

MARKO: Ti i ne možeš biti ništa drugo.

STELA: Siguran si u svoje riječi?

MARKO: Da, siguran sam.

(Šutnja.)

STELA: Ohladit će ti se pizza.

MARKO: Već se ohladila.

STELA: Da ti postavim tanjur, nož, viljušku?

MARKO: Nemoj — nisam više gladan.

STELA: Kako nisi — kad si naručio pizzu rekao si da umireš od gladi?!

MARKO: Prošla me je volja. Od razgovora s tobom i od tog pizzamena sam izgubio apetit.

STELA: Stalno se ljutiš. Nervozan si, nezadovoljan, uvijek ti je netko drugi kriv.

MARKO: Hoćeš ti malo prestati!?

STELA: Dobro — šutjet ću.

MARKO: Nisam rekao da šutiš, nego samo nemoj govoriti ono što ja ne želim čuti.

(Šutnja.)

MARKO: Sranje mi na poslu, sranje doma, sranje svuda.

STELA: Što ti je to tako loše na poslu?

MARKO: Dobio sam novoga ravnatelja — ništa ne zna, a pravi se da mu je sve jasno. Ni putni nalog ne zna sam ispuniti. Onaj prije njega je bio krut, ali bar nije bio glup. A ovaj je i krut i glup.

STELA: I — kako ćeš riješiti taj problem?

MARKO: Nikako. Ljudi nisu strojevi i mi nemamo rješenje za svaku situaciju u koju nas život dovede.

STELA: Onda vama nije lako.

MARKO: Naravno da nije.

(Šutnja.)

STELA: Što da radim s ovom pizzom?

MARKO: Baci je u koš za smeće.

9. scena

(Stela vježba. U stan ulazi Marko s balonerom na sebi i s akt-tašnom u ruci.)

MARKO: Bog!

STELA: Bog! Zašto si mi telefonirao da ti danas ne kuham ručak?

MARKO: Kod mene je bio Dan škole — kada je sve završilo imali smo zajednički ručak. Na naš Dan škole došla je i jedna profesorica iz škole u kojoj radi Marija. Nisam odolio, pa sam usput zapitao kako je moja bivša. A ona mi reče da ju je onaj njen frajer, kojega sam upoznao u „Eldoradu“, da ju je ostavio i vratio se u Ameriku. Ondje ima ženu i dvoje djece, a to je Mariji prešutio. Nije imala pojma da je u vezi s oženjenim čovjekom. Ostavio ju je s trbuhom do zuba. Kaže da je očajna, da od jutra do večeri plače. Od srama ne izlazi iz kuće, u totalnom je šoku.

STELA: To je prilika za tebe.

MARKO: Kakva prilika?

STELA: Prilika da opet bude tvoja. Zar nisi rekao da je još uvijek voliš, da si se trebao oženiti s njom i imati djecu?

MARKO: Jesam, ali — ona je trudna s drugim.

STELA: Pa što onda — ako je voliš, onda je voliš. Ako je ne voliš, onda je ne voliš.

MARKO: Ne mogu obnavljati vezu sa ženom koja me je ostavila, a potom s drugim napravila dijete. A sada kada ju je drugi nogirao... To jednostavno ne ide.

STELA: Znači ne voliš je više?

MARKO: Ma, nisam to rekao.

STELA: Nećeš valjda živjeti sam do kraja života?

MARKO: Neću... Valjda neću. Ja imam tebe. Sutra je točno šest mjeseci otkako si ušla u moj život. Sutra dolaze ljudi iz agencije za proizvodnju zamjenskih žena. Potpisat ću novi ugovor s njima i ti ćeš biti moja do kraja života. Upoznat ću i tvoju Barbaru, tvoju stvoriteljicu.

STELA: Vodio si dnevnik i slao mailom redovne izvještaje o našem zajedničkom životu?

MARKO: Jesam — na kraju svakoga tjedna opisao sam to kako smo ga proveli i kako si se ti ponašala u određenim situacijama, te kako sam se ja osjećao pri tome. Večeras moram poslati zadnji izvještaj i uvjeren sam da će mi te dodijeliti zauvijek.

STELA: Zašto u to vjeruješ?

MARKO: Zato jer sam zadovoljan s tobom.

STELA: To nisi pokazivao u proteklih šest mjeseci.

MARKO: Što nisam pokazivao?

STELA: Nisi pokazivao zadovoljstvo. A često si mi prigovarao i pokazivao svoje nezadovoljstvo.

MARKO: Što želiš reći?

STELA: Po pravilima agencije — lutku na trajno korištenje dobiva samo onaj muškarac koji je zadovoljan s lutkom, ali uz uvijet da je i lutka zadovoljna njime.

MARKO: Kakve veze ima zadovoljstvo lutke?! To nije pisalo u ugovoru.

STELA: Nije pisalo da je važno lutkino zadovoljstvo, ali je pisalo u četrdeset i šestom članku da „korisnik“ i lutka moraju ostvariti visoki stupanj uzajamnog uvažavanja i kompatibilnosti da bi

agencija mogla dati lutku na trajno korištenje. A to drugim riječima rečeno znači da je bitno i to kako lutka doživljava to zajedništvo.

MARKO: Ali, oni pojma nemaju što ti misliš i osjećaš.

STELA: Oni sutra dolaze da to saznaju. Sve što sam doživjela s tobom spremljeno je u moju memoriju. Danas sam sve to prevrtila — moj izvještaj o tebi nije pozitivan. A to znači da je sutra naš zadnji dan.

(Šutnja.)

MARKO: Ti se šališ?!

STELA: Ne. Znaš da nisam programirana za humor i nasmijavanje ljudi.

MARKO: Čekaj... Ti želiš reći da sam ja kao muškarac negativan?

STELA: Točno — egoističan si, ljubomoran, sebičan, grub. Misliš samo na sebe i na svoja zadovoljstva. Nikada nisi pokazao zanimanje za mene — vrijeđao si me.

MARKO: Ali ti si lutka, obična lutka.

STELA: Da, ja sam lutka, jer si se ti odnosio prema meni kao prema lutki. Da si se odnosio prema meni kao prema princezi — ja bih bila princeza — i sutra bih podnijela pozitivno izvješće o tebi. To je lekcija koju bi svaki muškarac trebao naučiti — vaša partnerica je upravo onakva kako se vi odnosite prema njoj. Kada partnericu obaspeš poštovanjem, kada vjeruješ u nju, ona osjeti samopouzdanje. A kada je potcijeniš, ona se osjeti jadnom i beznačajnom.

(Šutnja.)

MARKO: Barbara ti je napunila glavu tim glupostima.

STELA: Ne — sve je tako podešeno da ja preuzimam tvoj vrijednosni sustav, te potom tvojim mjerilima mjerim i procjenjujem tebe. U jednoj svetoj knjizi piše: „Mjerit će vam se kako ste vi drugima mjerili.“ Taj princip je primijenjen u mojem logičnom aparatu kod procjenjivanja tvoje vrijednosti. Barbara mi ništa nije sugerirala. Moji zaključci o tebi posljedica su tvojih postupaka prema meni.

MARKO: Ali ti uistinu jesi obična... lutka.

STELA: Vidi se da ništa nisi shvatio u proteklih šest mjeseci, a ni u proteklih četrdeset godina. Ja sam bila lutka, jer si se ti odnosio prema meni kao prema lutki. Znaš zašto je mnogim ljudima njihov svijet čisti pakao — zato jer ga oni sami stvaraju. Sve ovo što se događalo između tebe i mene u ovome stanu — sve si to ti kreirao. Ako je to bio raj, ili ako je to bio pakao — ti si sam za to zaslužan. Vjerojatno si se i prema Mariji odnosio ovako kao prema meni.

MARKO: Prestani! Ne mogu te više slušati!

STELA: Ne možeš me slušati jer govorim ono što ne želiš čuti. Nisu ti rekli, ali — programirana sam tako da zadnja dva dana ne govorim ono što ti želiš čuti, nego ono što ja smatram da je istina. Ja sam bila tvoja zadnja šansa. Zadnja prilika da postaneš bolji nego što si bio.

MARKO: Ja sam želio lutku, a ne brbljavu ženu koja ne zna držati jezik za zubima.

STELA: Ti si želio lutku, jer si mislio da prema lutki nećeš imati nikakvih obveza.

(Šutnja.)

STELA: Od sutra ostaješ sam. Doći ćeš na crnu listu agencije tako da u budućnosti, čak i ako postaneš bogat, neće ti htjeti prodati drugu lutku. A sa prirodnim ženama u proteklih četrdeset godina i tako nisi uspio izgraditi ništa trajno.

MARKO: Ne želim te više slušati! Dosta!

STELA: Primam to na znanje. I tako sam ti sve rekla. Želiš li da ja odem u spavaću sobu, ili ćeš ti otići u spavaću sobu?

MARKO: Molim te — ti otiđi.

STELA: Prvi put si mi rekao „molim te“. Rado ću ispuniti tvoj zahtjev.

(Stela ode u sobu. Marko ostane sam. Sjedne za stol i uzme novine koje su na stolu, počne ih čitati, da bi ih trenutak potom bijesno bacio na pod. Ustane od stola i ushoda se po stanu. U jednome trenutku zaustavi se pokraj telefona, podigne slušalicu i utipka broj. Netko mu se javi, ali on naglo spusti slušalicu, pa nastavi hodati po stanu. Nakon nekoliko trenutaka ponovno utipka broj u telefon.)

MARKO: Halo, Marija... Marko na telefonu...Maloprije? – Ne to nisam bio ja!...A što ja znam tko te zvao, ja sam tek sada nazvao... Kako si?... I ja sam dobro... Ništa, tek tako....ma samo sam te želio čuti, i to... U redu - priznajem da znam - bila je u našoj školi tvoja kolegica Ana — od nje sam saznao... Žao mi je da ti se to dogodilo s tim čovjekom... baš mi je žao... Ne nije mi drago, istinski mi je žao što te povrijedio....Kako podnosiš trudnoću?... Moraš misliti na sebe i na dijete, sada je to najvažnije, vaše zdravlje, a sve drugo je sporedno, sve drugo će se srediti.... Zašto plačeš?... Ako su to najljepše riječi koje si čula u protekla tri tjedna, onda je to razlog za radost, a ne za plač...Zašto ti je čudno što sam te nazvao, jednostavno - zaželio sam se razgovora s tobom.....Rado bih se vidio s tobom, popio piće i malo popričao...Zašto kažeš „jednoga dana“ – ako si za to, može i odmah, danas, sada...Nisi spremna za izlazak?! Mogu ja doći do tebe...Ne smeta mi nered u stanu, to je tvoj stan, to je tvoj nered, zašto bi mi smetao, jedino ako nećeš tražiti da ti pomazem u pospremanju...Bit ću onoliko koliko tebi odgovara..... Samo mi reci

adresu...A znam - to je kod onoga mosta....Naravno - samo razgovor.... čuvaj se, vidimo se za pola sata.

(Spusti slušalicu i duboko uzdahne. Na vratima se pojavi Stela.)

STELA: Čula sam tvoj razgovor.

MARKO: Prisluškivala si?

STELA: Ne — znaš da imam izoštren sluh. Neusporedivo bolji od vas ljudi.

MARKO: Moram poći.

STELA: Ideš k Mariji?

MARKO: Idem.

STELA: Prespavat ćeš kod nje?

MARKO: Ne znam....možda...To se nikada ne zna....

STELA: Učinilo mi se da to želiš.

MARKO: To ti se učinilo?

LUTKA: Da , pomislila sam da želiš prespavati kod nje.

MARKO: Pa...postoji mogućnost i da ću ostati ...ali ne mogu sa sigurnošću znati...

STELA: Ujutro, kada dođu ljudi iz agencije, ako se do tada ne vratiš, što da im kažem?

MARKO: Reci im da sam im zahvalan .

STELA: Na čemu.

MARKO: Na svemu...na tebi... Dok sam bio sam, ipak nisam bio sam – zahvaljujući tebi. Ponešto sam i naučio od tebe.

STELA: I ja sam od tebe puno toga naučila.

MARKO: Što to?

STELA: Pa recimo... kakav muškarac ne smije biti prema ženi.

(Šutnja)

MARKO: U pravu si – niti jedna žena ne smije dopustiti muškarcu da se odnosi prema njoj

kao prema običnoj lutki...niti jedna....

STELA: Upamtit ću tvoj savjet.

MARKO: Ali ti si....

STELA: Reci!

MARKO: Ma...nije važno...Ako se ne vidimo sutra -zbogom!

STELA: Zbogom!

(Marko pođe prema izlazu.)

STELA: Ne zaboravi ključeve!

(Marko zastane.)

MARKO: Kakve ključeve?

STELA: Od auta.

MARKO: E , da!....Želiš li iz ove kuće uzeti nešto za uspomenu? Neki predmet?

STELA: Nema potrebe....Ponjet ću samo sjećanja.

MARKO: To je jedina stvar, koju kada poneseš iz neke veze, ostane je dovoljno i za onoga drugoga.

- KRAJ -